

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Lihme og den sociale arv

en replik til Benny Lihmes artikel Den sociale arv som fagligt fyord, bragt i Vera - Tidsskrift for pædagoger

Ejrnæs, Morten

Published in:
"Social arvs hjemmeside"

Publication date:
2007

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Ejrnæs, M. (2007). Lihme og den sociale arv: en replik til Benny Lihmes artikel Den sociale arv som fagligt fyord, bragt i Vera - Tidsskrift for pædagoger. "*Social arvs hjemmeside*". http://www.dsh-k.dk/fileadmin/mortenejrnaes/Lihme_og_den_sociale_arv.pdf

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Morten Ejrnæs januar 2007

Lihme og den sociale arv

En kommentar til Benny Lihmes artikel ”Den sociale arv som fagligt fyord” i: *Vera* no. 37, nov. 2006. En kortere kommentar til Lihmes artikel er bragt i *Vera* no. 38 jan.. 2007

Lihmes (L.) bidrag til *Veras* temanummer om social arv er ikke et forsvar for begrebet den sociale arv, og det bidrager heller ikke til en revision, en nyformulering eller en forkastelse af begrebet. Artiklen er først og fremmest et angreb på Gabrielsens, Nørrungs og min bog *Social opdrift – social arv* (Ejrnæs (E.) 2005). Angrebet er voldsomt, men kritikken forholder sig overhovedet ikke til hovedpointerne i vores bog, hvilket *Veras* læsere heldigvis let kan konstatere ved at gennemblæse min artikel ”Social arv – et begreb, der skader både forskning og pædagogik” i samme nr. af *Vera*. I den artikel har jeg kortfattet fremstillet hovedresultaterne fra vores undersøgelse og dermed også hovedsynspunkterne i vores bog som baggrund for en mere konkret udmøntning af, hvordan både forskeres og pædagogers anvendelse af begrebet social arv kan være skadelig. Det kan på den baggrund virke overflødig at knytte flere og mere detaljerede kommentarer til L.’s kritik, som i forhold til substansen i hovedpointerne er irrelevant.

L. fremsætter imidlertid i sin artikel en lang række usande påstande om bogens indhold, der kan så tvivl om dens lødighed, både hvad angår formålet med vores kritik af begrebet den sociale arv og kvaliteten af de foretagne undersøgelser og analyser. L.’s kritik er usaglig, men det er svært umiddelbart at gennemskue for læsere, der ikke har noget forhåndskendskab til diskussionen om begrebet social arv, især fordi L.’s kritik ikke forholder sig til de centrale pointer i vores bog, men i stedet kritiserer ud fra L.’s selvvalgte præmisser, som ikke engang gøres klare for læseren.

Da begrebet social arv er hyppigt anvendt af forskere, politikere og pædagoger, er det oplagt, at der kan være en umiddelbar uvilje mod at forholde sig til vores kritik af et i øvrigt alment akcepteret begrebs anvendelse. I den forbindelse betyder en kendt og agtet socialpædagogisk skribent som L.’s betvivlen af vores kritiks lødighed,

at nogle af *Veras* læsere kan opleve det som spild af tid og kræfter at tage vore synspunkter alvorligt. Vi vil gerne tages alvorligt. Derfor er det nødvendigt at svare på kritikken.

Da det hovedsageligt er nogle af mine kapitler, L. refererer til, svarer jeg på egne vegne. Jeg fremlægger en forholdsvis udførlig tilbagevisning af nogle af L.'s usande påstande og urimelige beskyldninger. Der er imidlertid mange andre forkerte eller misvisende udsagn i artiklen, der er uklare, korte eller meget komplekse, der tjener til latterliggørelse eller mistænkeliggørelse af bogens indhold. Tilbagevisningen af alle disse udsagn vil blive for omfattende, så jeg undlader at kommentere flere af disse udsagn og kommenterer i stedet grundigt de udsagn i L.s artikel, der kan give mig mulighed for samtidig at tydeliggøre pointerne i bogen *Social opdrift – social arv* .

L. Forholder sig ikke til hovedpointerne i *Social opdrift – social arv*

L. hverken refererer eller opsummerer, hvad der er hovedpointerne i den kritik, der er fremsat i *Social opdrift – social arv*, og det har givet ham frit spil med hensyn til, hvilke spørgsmål han behandler i sin artikel.

L. præsenterer dog et begreb ”struktureret betinget chanceulighed” som et af bogens nøglebegreber, men præsentationen er meningsløs på flere måder. L. påstår, at jeg har erstattet begrebet social arv med dette begreb. “Ejrnæs vil med sit ’korrekte’ begreb *struktureret betinget chanceulighed* indskrænke det sociale til sociale strukturer. En form for sociologisk reduktionisme, som mere forplumrer end frisætter debatten om begrebet social arv” (L. side 44). For det første *læser eller skriver L. bokstaveligt forkert og skriver “struktureret betinget chanceulighed”, en betegnelse der er meningsløs. For det andet passer det heller ikke, at jeg erstatter begrebet social arv med begrebet “strukturelt betinget chanceulighed”, som er den i bogen anvendte betegnelse for et nøglebegreb til forståelse uligheden i samfundet. Jeg foreslår begrebet social arv i Jonssons forstand helt afskaffet, og jeg indfører “risikofaktorer i barndommen” (E. side 9, 47-66) som erstatning for Jonssons begreb om social arv, og begrundelsen er, “at det er vigtigt, at den anvendelsesorienterede forskning i børns opvækstvilkår udforsker risikofaktorer på alle niveauer og på alle arenaer”, og det hedder videre “de meget komplicerede og sammensatte problemer kræver, at der anvendes begreber og teorier, der stammer fra så forskellige discipliner som genetik, biologi, psykologi,*

socialpsykologi, sociologi og økonomi.” (E. side 29). *L.’s beskyldning om sociologisk reduktionisme er, som det kan ses af ovenstående, grundløs.* Jeg har det som en gennemgående pointe, at social arv i betydningen “arv af sociale problemer” er noget helt forskelligt fra “arv af relativt uddannelsesniveau”, som jeg derfor kalder “strukturelt betinget chanceulighed” (E. side 20, 56-60). Forvekslingen af arv af uddannelse og arv af problemer giver anledning til mange misforståelser i diskussionen om social arv. Åbenbart har L. heller ikke opdaget denne vigtige skelnen mellem de to vidt forskellige betydninger af social arv, som ellers er en af hovedpointerne i bogen, og det har betydet, at han kommer til at fremstille et af de centrale begreber i bogen helt forkert både bokstaveligt og indholdsmæssigt.

L. hverken nævner eller kommenterer en læng række af resultater og konklusioner fra bogen *Social arv – social opdrift*, men L. viser indirekte, at han reelt er uinteressert i en af de andre centrale pointe.

Det er en pointe i bogen, at på den ene side fører forskellige former for forældrebelastninger til *forhøjede* risikoer for at børnene senere pådrager sig alvorlige sociale problemer, men at det på den anden side meget sjældent fører til *høj* risiko for sociale problemer. Gang på gang beskriver vi, at tilstedeværelsen af et konkret forældreproblem som fx kriminalitet eller misbrug fører til en forhøjet risiko for, at barnet pådrager sig et tilsvarende alvorligt problem. Men hvis risikoen fx stiger fra 2% til 8% så er der altså ganske vist tale om en stærkt forhøjet risiko (en firedobling af risikoen) men ikke en høj risiko, for når kun 8% af børnene pådrager sig problemet, er der jo 92%, der ikke pådrager sig problemet. Vores kritik går ud på, at man i megen forskning og formidling kun interesser sig for den relative risiko og fx opgør den som en fordobling eller som i eksemplet en firedobling af risikoen og undlader at gøre opmærksom på, at den absolutte risiko er lav. Den udbredte brug af odds-ratio, der kun udtrykker den relative risiko, forstærker denne tendens. L. har ingen forståelse for denne pointe. L. forholder sig ikke til det faktum, at formidlingen af resultaterne fra social arvs-forskning incl. Jonssons forskning og den seneste forskning inden for forskningsprogrammet om social arv (Ploug 2003) bidrager til at skabe en opfattelse af, at børn, der er vokset op i familier, hvor forældrene har problemer, har en meget høj risiko for selv at få problemer af samme sværhedsgrad.

L. viser med nedenstående udsagn om voldelighed indirekte, at han ikke har forstået pointen i at foretage nuancerede risikovurderinger. Han skriver således: "Drenge, der har været volds ofre i deres barndom, er statistisk overrepræsenterede i kategorien gerningsmænd som voksne. Ejrnæs m.fl. vil rimeligvis kunne grave nogle tal frem, som viser, at flere voldsoffer-børn *ikke* udvikler sig til volds gerningsmænd end det modsatte. Hvilket så at sige også er disse forskeres sociologiske pligt. Hvad der derimod ikke er beføjelse til, er at hævde, at jeg har sagt noget deterministisk a la 'alle der har fået tæsk som børn, bliver voldelige som voksne'." (L. side 44). *Det er ikke sandt og fuldstændig urimeligt at give indtryk af, at jeg skulle have tillagt L. denne åbenlyst vanvittige opfattelse.* Jeg har ikke haft grund til at tro, at L. skulle have dette tåbelige standpunkt, og jeg har i øvrigt hverken udtalt mig eller skrevet om L.'s risikovurderinger før nu.

Det gør jeg imidlertid nu, fordi L.'s artikel viser, at størrelsen af *risikoen*, for at volds ofre udvikler sig til volds mænd overhovedet ikke interesserer ham. Hans latterliggørelse af min interesse for dette spørgsmål og den indirekte angivelse af, at han ikke selv kender denne risiko, vidner om denne mangel på interesse. Jeg synes derimod, at spørgsmålet om risikoens størrelse er et meget væsentligt spørgsmål, når man i forbindelse med alvorlige problemer som fx vold beskæftiger sig med sammenhængen med forældrenes problemer og børnenes problemer. Derfor belyser mine medforfattere og jeg som allerede nævnt meget grundigt det generelle spørgsmål om, *hvor hyppigt* børnene pådrager sig problemer af samme sværhedsgrad som forældrene, altså hvor høj den absolutte risiko er. Vi synes, at den absolutte risiko er meget dårligt belyst i forskningen om social arv. Forskerne har desværre forsynet praktikerne med et begreb og forskningsresultater vedr. social arv, der ikke lægger op til nuancerede risikovurderinger. *Størst mulig realisme i risikovurderingerne er imidlertid væsentlig for praktikerne. L. nævner ikke denne problematik og skelner ikke mellem absolut og relativ risiko, og han viser dermed, at han ikke anser spørgsmålet for væsentligt, og det er på trods at han nævner, at han selv arbejder med unges vold og holder oplæg om dette emne.* Jeg mener, at netop forskere, undervisere, skribenter og oplægsholdere, der formidler viden om sociale problemer og behandlingen af dem, bør være så konkrete og præcise som muligt, når de påpeger risikofaktorerens betydning. Kun ansvarlighed med hensyn til at formidle præcise oplysninger giver mulighed for at praktikerne får

mere realistiske risikovurderinger. *L. og jeg er meget meget uenige om, hvilke former for risikovurdering, det er vigtigt at videregive til praktikere.*

L.'s egne risikovurderinger ekspliciteres ikke. Af de henkastede bemærkninger kunne man dog få det indtryk, at han mente, at lidt under 50% af de børn, der har været udsat for vold, selv udvikler sig til voldsmænd. Jeg kender ikke umiddelbart til undersøgelser, der kan belyse dette, men det lyder stærkt overdrevet. Andre af L.'s bemærkninger tyder også på, at han heller ikke distancerer sig fra hverken forskere som Jonsson eller fra praktikere, der formidler urealistisk høje risikovurderinger. Et mere kuriøst eksempel på det sidste ses i indledningen på artiklen. L. skriver her: "I Vestre Fængsel siger en fængselsbetjent om klientellet, 'at lort løber altid nedad'. Det er nu engang hans poetiske måde at tale om social arv på" (L. side 44). Taget for pålydende er bemærkningen et udtryk for, at denne fængselsbetjent har en deterministisk opfattelse af social arvs indflydelse, og L. distancerer sig ikke fra synspunktet, men anfører det snarere som en tydeliggørelse af, at eksistensen af social arv er så banal, at det kan udtrykkes med denne metafor. Fængselsbetjentens løsrevne bemærkning bliver til et indirekte argument for eksistensen af social arv og dermed en latterliggørelse af vores problematisering af denne påståede lovmæssighed. L. kommer på dette sted til – uden kritisk distance – at formidle en deterministisk opfattelse af social arv. *Jeg synes, at det er problematisk, at L. ikke formidler præcise risikovurderinger på et område, som han selv beskæftiger sig med, og at han uden kritisk distance refererer udsagn, der lægger op til overdrevne risikovurderinger.*

Det fremgår endelig meget direkte, at L. simpelthen ikke har forstået, hvad bogen *Social opdrift – social arv* omhandler, hvilket fremgår af L.'s bemærkninger nedenfor. "Da hele bogen [*Social opdrift – social arv*] er bygget op omkring en kritik af den svenske psykiater Jonssons doktordisputats *Delinquent boys ... ..*" (L. side 45). *Det passer ikke. Kun ca. 15 sider, altså ca. 5% ud af bogens 280 sider, omhandler Gustav Jonssons doktordisputats.* Jonssons undersøgelse, resultater og teori behandles på siderne 18-19, 55-56, 123-124, 131-132 og 148-154. Baggrunden for disse 15 sider er, at begrebet blev introduceret i Jonssons doktordisputats, at teorien her er mest grundig udfoldet, at den i denne form lever videre blandt både forskere og socialarbejdere, og at

hans generalisering i undersøgelsen er af samme type, som den praktiskere hyppigt foretager. Det er klart, at Jonssons navn optræder på andre sider i bogen, da det er bekvemt og umisforståeligt at henvise til ham i forbindelse med den oprindelige betydning af social arv som arv af problemer og som en kort betegnelse for overførsel af sociale problemer fra forældre til børn. Social arv i Jonssons forstand udgør en af de tre social arvsopfattelser, hvoraf jeg allerede har nævnt de to andre ”strukturelt betinget chanceulighed” og ”risikofaktorer i barndommen”, som vi opererer med i bogen.

L. påstår endvidere, at jeg behændigt i forhold til at profilere egen platform ser bort fra Jonssons senere formuleringer af teorien. (L. side 46). *Det passer heller ikke*, hvilket fremgår af en lang fodnote på en af de 15 sider omhandlende Jonssons teori (E side 149).

L.’s påstande om problematiske metoder i *Social opdrift – social arv*

L. giver både direkte og indirekte udtryk for, at han finder de i *Social arv – social opdrift* anvendte metoder kritisable.

L. fastslår, at der er inkonsekvens mht. holdningen til casemetode, han skriver således: “Forbavsende nok benytter sociologerne pludselig den casemetode, de ellers forkaster” (L. side 49). *Det passer ikke*. Jeg har lavet en spørgeskemaundersøgelse, og en del af spørgsmålene i denne vedrører vignetter (nedskrevne cases), men det har intet med casemetoden at gøre. Den anvendte metode er en særlig form for spørgeskemametode, som er meget velegnet, når man skal undersøge forskellige gruppers opfattelser af og holdninger til bestemt samfundsmæssigt fænomen, der kan optræde i forskellige versioner, fx opfattelserne af en moders behandling af sit barn, alt efter om moderen selv har været omsorgssvigtet som barn eller ej. Metoden er særlig velegnet, når man ønsker et kvantitativt udtryk for forskellene i opfattelser. Samme metode har senest i Danmark været anvendt af Flemming Balvig 2006 i hans meget interessante undersøgelse af befolkningens holdninger til forskellige former for straf.

L. forveksler imidlertid metoder, der er væsensforskellige. Dette forkerte udgangspunkt giver ham anledning til uargumenteret at drage spørgeskemaundersøgelsens videnskabelighed i tvivl. *L. sår tvivl om spørgeskemaundersøgelsens lødighed ved selv at forveksle to vidt forskellige undersøgelsestyper*.

L. bebrejder mig kritikens ”manglende videnskabelighed, hvad angår påstanden om, at folk der bruger begrebet social arv mere eller mindre automatisk bliver handlingslammede eller kontraproduktive” (L. side 50). *Jeg har ikke fremsat denne absurde påstand, og jeg har selvfølgelig derfor heller aldrig forsøgt at sandsynliggøre den. Det er urimeligt, at L. fremsætter en påstand om manglende videnskabelighed med hensyn til at bevise noget, som overhovedet ikke er fremsat som påstand i bogen Social opdrift – social arv.*

L.’s påstande om mangel på sammenhæng mellem teori og praksis i Social opdrift- social arv

Ovenstående udsagn om handlingslammelse og kontraproduktivitet tjener dog ikke bare til at så tvivl om undersøgelsens videnskabelighed men også til at skabe forvirring om, hvilke resultater, der fremlægges om praktikernes anvendelse af begrebet social arv. Bogens hoveresultater er, at en meget stor af praktikerne anvender begrebet som et fagligt begreb, at det bruges i forskellige betydninger men først og fremmest om overførsel af sociale problemer fra forældre til børn, og at der blandt en stor andel af praktikerne eksisterer urealistisk negative forventninger til et barns fremtidsudsigter, hvis barnets forældre har eller har haft sociale problemer. *L. nævner slet ikke disse og andre resultater vedrørende praktikeres brug af begrebet.* Jeg har tillige vist, at begrebet social arv er upræcist og uden teoribaggrund, samt at formidlingen af forskningsresultater kan give anledning til overdrevne risikovurderinger.

På denne baggrund konkluderes, at den gængse opfattelse af social arv giver et dårligt udgangspunkt for forståelse og forklaring af børns problemer og dermed også dårlige muligheder for velbegrundede handlingsforslag og dermed også mulighed for handlingslammelse. Dette standpunkt udelukker selvfølgelig ikke, at mange praktikerne, der bruger begrebet social arv alligevel både kan lave gode analyser og være handlekraftige. Jeg mener, at de fleste praktikerne både forstår børns problemer og handler relevant i forhold til dem, selvom 80% ifølge undersøgelsen bruger begrebet social arv. Pointen er helt enkelt, at det ikke er i kraft af begrebet social arv i dets gængse betydning men snarere på trods af begrebet, de forstår og handler relevant, dvs. på baggrund af almindelig sund fornuft og andre mere præcise begreber og bedre teorier samt gode konkrete iagttagelser af barnet.

L. påstår videre, at jeg anklager Jonsson for handlingslammelse (L. side 49). *Det passer ikke. Tværtimod fremhæver jeg Jonssons udvikling af arbejdsmetoder og -former på Skå.* L. skriver videre, at “Jonssons biografi burde have pirret sociologernes nysgerrighed, hvad forholdet mellem teori og praksis angår” (L. side 50). Jeg har som nævnt ikke i bogen beskæftiget mig særlig meget med Jonssons undersøgelse og slet ikke med hans person. Min interesse er at belyse, hvordan danske forskere og praktikere anvender dette begreb i dag, og det er det, jeg har undersøgt. *L. interesserer sig åbenbart mere for et helt generelt spørgsmål om forholdet mellem teori og praksis (der kan rejses ud fra Jonssons biografi og utallige andre andre fænomener) end for de specifikke spørgsmål, jeg rejser ud fra undersøgelsen af bl.a. danske forskere og pædagogers anvendelse af begrebet i dag. Jeg er dybt uenig med L. i hans prioritering af forskningsspørgsmål vedr. anvendelsen af begrebet social arv.*

L. bebrejder mig, at jeg “intet [har] at byde på, hvad praksis angår” (L. side 51). *Det er forkert. Faktisk har jeg fremlagt to alternative analysebegreber: “risikofaktorer i barndommen” og “strukturelt betinget chanceulighed”.* L. har åbenbart ikke opdaget det første og misforstået det sidste. Disse begreber lægger op til, at praktikere kan få mere realistiske risikovurderinger og dermed undgå stigmatisering, således at de kan udføre nuancerede analyser med bedre forklaring og forståelse af børns problemer, hvilket er en forudsætning for, at begreberne kan være handlingsanvisende.

L.’s påstande om begrebet den sociale opdrifts politiske funktion

I en af de afsluttende passager, skriver L. om virkningerne af lanceringen af begrebet social opdrift: ”Afslutningsvis må det undre, at kritikerne af det biologisk klingende social *arv* slår sig op på et lige så biologisk klingende modbegreb, som tilfældet er med social *opdrift*. En ting er, at det har givet næring til Fogh Rasmussen og hans ’alle skal kunne blive bankdirektør’-nyliberalisme. En anden, at man efterlades med et åbent spørgsmål til den sociologiske videnskab: Denne her *opdrift*, hvor sidder den egentlig? Er det en drift på linje med seksual- og aggressionsdrift, eller hvad?” (L. side 51).

L.’s kritik er grotesk, når han påstår, at begrebet social opdrift “har givet næring til Fogh Rasmussen og hans ’alle skal kunne blive bankdirektør’-nyliberalisme”. Taget bogstaveligt er påstanden

selvfølgelig absurd. L.'s bemærkning mistænkeliggør imidlertid bogens politiske funktion, hvilket er helt urimelig, fordi det i bogen er en gennemgående pointe, at de strukturelle forhold er mest betydningsfulde, og fordi jeg i kapitlet "Negativ social arv – den næsten ideelle fjende" (E side 118-138) direkte viser, at *magthavernes anvendelse af begrebet social arv bortleder opmærksomheden fra fattigdom og strukturelle forhold i samfundet ved at individualisere problemerne. Men dette interesserer åbenbart ikke L., der end ikke nævner denne pointe.* L.'s påstand er endnu mere mere absurd på baggrund af, at de to socialministre Henriette Kjær og Eva Kjer Hansen i den borgerlig liberale regering begge har brugt social arvs-begrebet til at legitimere, at der lægges vægt på, at det er forældrenes eget ansvar, hvordan det går deres egne børn. Begrebet social arv bruges for øjeblikket flittigt af den nuværende regering til at individualisere ansvaret for børnenes problemer. Begrebet legitimerer for øjeblikket en liberal politik. Min kritik af dette begreb tjener imidlertid til at afsløre, at alle magthavere har brug af en bekvem sydebuk. Såvel den socialdemokratisk radikale regering som den borgerlig liberale regerings anvendelse af dette begreb har givet mulighed for at bortlede opmærksomheden fra fx fattigdom og diskrimination for at gøre den sociale arv i form af uansvarlige forældre til sydebuk. Min analyse viser altså, at det ikke bare er liberale og borgerlige politikere, der har haft glæde af at (bort)forklare sociale problemer med henvisning til social arv. Den socialdemokratisk radikale regering anvendte samme taktik. De aktuelle magthavere har altid en interesse i at aflede opmærksomheden fra de samfundsmæssige årsager til problemerne, som de ikke kan eller vil gøre noget ved.

L.'s ualvorlig tone og manglende interesse for diskussionen om begrebet social arv

L begynder artiklen med fængselsbetjentcitater "at lort løber altid nedad", og han slutter med at latterliggøre begrebet opdrift. Undervejs i L.'s artikel får vi sagen helt uvedkommende anekdoter om Jonsson, bl.a. om hans påklædning ved forsvaret af doktordisputatsen, hans nedvurdering af arbejdet med at skrive en medicinsk doktordisputats sammenlignet med arbejdet med vanskelige børn og hans reaktion på opdagelsen af den dårlige danske oversættelse af en titel på en af hans bøger. Endelig bliver læseren delagtiggjort i L.'s gisninger, om hvordan Jonsson i sin grav ville undre sig over vores kritik. *Det er irrelevant og ualvorligt.* Det kunne

selvfølgelig være ligegyldigt og måske endda underholdende, hvis ikke det hele tjente til at bagatellisere og latterliggøre den alvorlige diskussion om begrebet social arv.

L.'s påstand om, at "kritikerne af det biologisk klingende social arv slår sig op på et lige så biologisk klingende modbegreb, som tilfældet er med social opdrift" er både ualvorlig og usand. *Det passer ikke, at vi slår os op på begrebet social opdrift. Det indgår i titlen, og ellers indgår det næsten ikke i bogen.* Vores standpunkt tydeliggøres i forordet til 2. udgave, hvor det hedder "Vi har ikke ønsket at erstatte begrebet social arv med social opdrift. Social opdrift er udelukkende ment som en metafor, der skal signalere, at børn fra belastede familier som hovedregel får det mindre problemfyldt end forældrene" (E. side 9). Det er på den baggrund ualvorligt at fremsætte en sådan forkert påstand for at latterliggøre hele sigtet med kritikken af social arv.

L. angiver i sin indledning til artiklen ikke noget formål, nogen ide eller nogen særlig mening med sin artikel. I artiklens næstsidste afsnit hedder det imidlertid: "Selv føler jeg ikke, som f.eks. Svend Aage Andersen decideret trang til at forsvare begrebet, Hvad jeg i artiklen har forsøgt, er at påpege momenter omkring det selvsving, som kritikken er gerådet ud i" (L. side 50). Det forekommer mildest talt ejendommeligt sidst i L.'s artikel at få at vide, at han ikke ønsker at forsvare begrebet. Det angivne formål "at påpege momenter af selvsving" er desuden intetsigende. Det er således uklart, hvad der overhovedet er formålet med L.'s artikel. *Det er ualvorligt at skrive ni siders voldsom kritik af et af de eneste forsøg på at problematisere anvendelsen af et centralt begreb i forskning, socialpolitik og socialt arbejde, hvis man end ikke ønsker at forsvare begrebet.*

Manglen på formål, anekdoterne, fængselsbetjentcitater og forsøgene på at mistænkeliggøre og latterliggøre bogens titel er blot udvalgte eksempler på den gennemgående ualvorlige tone i L.'s artikel.

L.'s kritik bygger på fejllæsninger, usande og udokumenterede påstande samt en manglende opmærksomhed på de fleste pointer og undersøgelsesresultater i *Social opdrift – social arv*. Endvidere tillægger L. mig synspunkter, som jeg aldrig har haft for derefter at latterliggøre dem eller kritisere dem for ikke at være videnskabeligt underbygget.

Alt dette er kombineret med en ualvorlig tone gennem hele artiklen, som anslås i de aller første sætninger med gengivelsen af

fængselsbetjentens udsagn om lortet, der altid løber nedad, og som efter Lihmes mening er ”hans poetiske måde at tale om social arv på”. *Jeg synes snarere det løsrevne citat udtrykker mangel på respekt for mennesker med problemer. L’s gengivelse af udtrykket er et af mange udtryk for L.’s useriøse behandling af det vigtige spørgsmål om begrebet social arvs berettigelse blandt forskere og praktikere.*

Social arv indgår som et fagligt begreb i beskrivelsen, analysen og vurderingen af børns problemer og danner demed baggrund for meget alvorlige beslutninger om børns fremtid. Jeg synes, at en diskussion om anvendelsen af begrebet social arv fortjener mere alvor i både tone og indhold, end Lihme udviser i denne artikel.

Litteratur:

Balvig, Flemming (2006): *Danskernes syn på straf*, Advokatsamfundet
http://www.advokatsamfundet.dk/Files/Filer/Advokatsamfundet/Presse/Hovedrapport_final.pdf

Ejrnæs, Morten, Nørrung, Per og Gabrielsen, Gorm (2005): *Social opdrift – social arv*, 2. udgave, København, Akademisk Forlag

Lihme, B.: ”Den sociale arv som fagligt fyord” i: *Vera* nr. 37, 2006

Ploug, Niels (red.) (2006) *Vidensopsamling om social arv*, Socialministeriet, Sekretariatet for social arv